

AktieRadius

Kwartaaluitgave van RADIUS Nederlandse Vereniging van Houtdraaiers

111 Jaargang 28,
september 2021

R RADIUS NEDERLANDSE
VERENIGING VAN
HOUTDRAAIERS

In dit nummer

Van de redactie	2
Van de bestuurstafel	3
In memoriam Gerrit de Jong	5
Even voorstellen Chris Jansen	7
Op bezoek bij Jos Handgraaf	9
Demarcatielijnen	15
Jongeren toch interesse	18
Drogen in de magnetron	21
Uitdraaihaak smeden	25
Getijdenklok draaien	27
De Wissel presentaties	31
Verenigingsnieuws	36
Colofon	39

Foto omslag:

Tabakspot, Gerrit de Jong

Uiterste inleverdatum kopij:

Voor nr. 112: 15 november 2021

Van de redactie

Henk de Rijk

Nummer 2 van 2021 en we zitten nog grotendeels in de pandemie maar ik denk dat de meesten van ons nu wel zijn ingeent gezien de gemiddelde leeftijd van onze leden van RADIUS.

Het nieuwe bestuur is inmiddels in functie en de eerste bestuursvergadering is gehouden op 29 april 2021 uiteraard via de zoom, in “van de bestuurstafel” gaat Pieter Hermans hier verder op in.

In dit nummer uiteraard weer veel informatie.

Een mooi in memoriam van Martien van Vliet over de nestor en medeoprichter van RADIUS, Klaas Dikstaal die op 94 jarige leeftijd helaas is overleden. Hans van Wijk de nieuwe secretaris stelt zich voor.

Een reportage over Lillian Wagt, een van de vrouwelijke RADIUS leden die veel met kleuren werkt in haar draaiwerk. Een verhaal van mijn hand over de afzuiging van de drumschuurmachine. En Pieter Hermans is op de dag van de houtdraaier, 19 mei op bezoek gegaan bij ons nieuwe lid van verdienste die veel voor het houtdraaien en RADIUS heeft betekend.

Weer informatie over “de Wissel”, en ik hoop dat bij het volgende nummer alle afdelingen weer actief zijn.

Ik wens u een fijne zomer en veel draai plezier.

Het werken met voor het houtdraaien gebruikelijke gereedschappen, machines en uitgangsmateriaal kan gevaarlijk zijn. Lees vóór het gebruik de bijbehorende voorschriften en volg de daarin gegeven aanwijzingen zorgvuldig op. Noch de Vereniging RADIUS, noch de redactie van AktieRadius, noch de auteurs van de in dit nummer opgenomen artikelen en advertenties kunnen enige aansprakelijkheid aanvaarden voor onvolkomenheden of andere fouten.

Van de bestuurstafel

Op het moment van schrijven kunnen we ons wat vrijerlijker bewegen en zijn houtdraaiersbijeenkomsten met de nodige beperkingen weer mogelijk. Het is fijn te weten dat er ook enkele regiobijeenkomsten gehouden zijn en wat is het goed om weer van elkaars werk en kennis te kunnen genieten. Ook prive zoeken de draaiers elkaar weer op. Digitale bijeenkomsten en demo's gaan nog steeds door. Vooral op facebook zijn diverse houtdraaigroepen heel actief.

In 2022 zijn twee bestuursleden Pieter Hermans (voorzitter) en Jan Karremans (bestuurslid) en Jeanne Hermans (leden administratrice) aftredend en niet herkiesbaar. Is het niet iets voor U om U aan te melden als bestuurslid?

Marcel is doende met het stroomlijnen van les methodes/mogelijkheden waarover tzt meer informatie. Wij onderzoeken ook een vorm van subsidie voor speciale evenementen, gereedschap voor een regio e.d.

Financieel staat de vereniging er goed voor, wij reserveren voor het volgende jubileum wat uiteraard weer goed gevierd dient te worden.

De aanstaande Opendag Hout is geannuleerd en opgeschoven naar voorjaar 2022. Radius zal met ODH overleggen over onze aanwezigheid.

Heeft U informatie over een expositie van Uzelf of andere houtdraaiers, laat het weten zodat het op de site kan en vermeld in de eerstvolgende digitale nieuwsbrief. Ook andere houtdraaiinformatie is van harte welkom. Radius wenst U veel en veilig draaiplezier.

De Houtdraaijerij

Draaibanken en accessoires • Gereedschappen • Schuren en Afwerken
Hout • Instructie • Persoonlijke bescherming

Oneway

Killinger

Robust

Stratos

Midi Pro

Accessoires

Gutsen

Hout

slijpen en afwerken

Opleidingen-cursussen

Ronald Kanne - Wardsestraat 15 - 7031 HD Wehl (NL)

www.dehoutdraaijerij.nl - info@dehoutdraaijerij.nl - +31 653 173 580

GANZ NEU! Einführungspreis
1199,00 €
inkl. Mwst

MIDI PRO

- 3 LAGER IM SPINDELSTOCK SORGEN FÜR ENORME LAUFRUHE
- BREITER POLY V FLACHRIEMEN
- DREH- UND VERSCHIEBBARER SPINDELSTOCK
- 100 MM HUB AM REITSTOCK
- TRAPEZGEWINDE IN REITSTOCKPINOLE
- OPTIONALE BOHRPINOLE
- KOMPAKTE BAUWEISE
- AUSLADENDE FÜSSE BIETEN MEHR STEHSICHERHEIT

MEHR INFOS AUF

WWW.DRECHSELBEDARF-SCHULTE.DE

In Memoriam

Gerrit de Jong

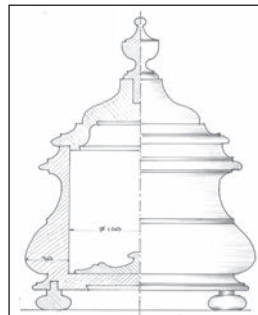
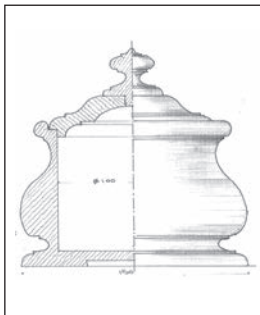
1930 -2021

Kees Dekker

Op 19 juni overleed Gerrit de Jong thuis aan de Lekdijk in Schoonhoven, waar hij al sinds 1957 had gewoond. Het huis aan de Lek, de rivier waar Gerrit zijn hele leven een nauwe band mee heeft gehad. Hij werd op 31 maart 1930 in Ammerstol geboren als zoon van een zalmvisser. Toen Gerrit nog jong was verhuisden zijn ouders naar Schoonhoven waar ze een viswinkel begonnen.

In Gouda leerde Gerrit op de ambachtschool voor timmerman. Bij een timmerbedrijf in Schoonhoven bracht hij het vak in de praktijk. Belangrijk voor Gerrit was de overstap naar architectenbureau van Hoogevest, een bureau gespecialiseerd in restauratiewerk. In zijn lange loopbaan bij dit bureau heeft Gerrit zijn strepen ruimschoots verdient als opzichter bij de restauratie van vooral kerken. Met als hoogtepunt misschien wel de 18 jaar durende restauratie van de St Jan in Gouda.

Naast zijn werk ging Gerrit houtdraaien als hobby. Al vanaf de oprichting was hij lid van Radius en de Gouwe Groep. In de begintijd, toen de Gouwe Groep nog klein was, hielden we onze bijeenkomsten bij de leden thuis en bezochten we ook de werkplaats van Gerrit, helemaal onderin zijn dijkwoning. Een mooie goed ingerichte werkplaats waar de prachtigste voorwerpen vandaan kwamen. De ervaring en vooral het gevoel voor vormen en juiste verhoudingen in zijn werk als restaurateur maakte van Gerrit een heel bijzondere en waardevolle houtdraaier. Voorwerpen die hij door opmeten kon omzetten in perfecte werktekeningen waardoor die voorwerpen niet alleen door hem maar ook door anderen gedraaid konden worden. Vooral door zijn prachtige tabakspotten, replica's van soms eeuwenoude potten staat Gerrit binnen Radius bekend. Maar niet alleen tabakspotten, ook veel kandelaars, tollen en niet te vergeten naaigarnituurtjes heeft hij

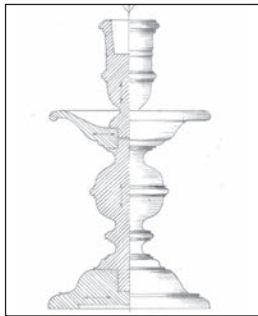
gemaakt en weggegeven, want gul was hij. Op bijeenkomsten van de Gouwe Groep werd Gerrit regelmatig gevraagd om een werkstuk te beoordelen. Op een hele constructieve en vooral vriendelijke manier gaf hij zijn oordeel. Als houtdraaier werd je er altijd beter van, dat maakte hem zo waardevol. Een beetje de vaderfiguur van de Gouwe Groep.

Bij de restauratie van kerken kwamen vaak stukken, soms eeuwenoud hout vrij.

Hiervan draaide hij voorwerpen en gaf die aan mensen waarvan hij wist dat ze een speciale band met dat gebouw hadden. Mij gaf hij eens twee stukken eikenhout uit de Liduina Basiliek in Schiedam, de kerk waarvan hij wist dat ik er getrouwd was en mijn kinderen gedoopt. Ik heb er iets moois van kunnen draaien.

Hoogtepunt was misschien wel een 17e eeuws ontwerp dat Gerrit van een miniatuurbibliotheek maakte voor een verzamelaar van miniatuurboekjes. In samenwerking met Jan Verhoeven en Ad Zoon werd het een juweel. De bibliotheek staat nu in Museum Meermanno in Den Haag. Het toont ook de bescheidenheid van Gerrit, dat hij zijn naam en die van Jan en Ad niet zichtbaar op de bibliotheek wilde hebben, maar in spiegelschrift onder een boekenplank, alleen te lezen met een spiegelkje.

Gerrit kreeg het moeilijk na het overlijden van zijn vrouw Anny en ook zijn gezondheid ging achteruit. Gelukkig kon hij tot zijn overlijden in zijn huis blijven wonen. Met Gerrit is niet alleen een bijzonder houtdraaier overleden, maar vooral een vriendelijke en wijze man.

Nieuw bestuurslid

Chris Jansen

Ik stel me hierbij graag even voor als het nieuwe bestuurslid van RADIUS.

Al vanaf dat ik klein was heb ik een enorm behoefte om dingen eerste zelf te repareren en uit elkaar te halen om de werking daarvan te begrijpen. Een aantal dingen zijn compleet uit elkaar gevlogen en herstel was niet meer mogelijk. Later ben ik zelf dingen gaan maken en dat is uitgebreid tot een compleet doe het zelve. Van de vijf huizen die wij hebben gehad, 3 zijn grondig verbouwd. Ze zeggen dat ervaring rechtvevredig is met de hoeveelheid verprutste gereedschap, in mijn geval is dat meer dan voldaan.

Ik kwam het draaien eerst tegen toen ik eigenaar was van een timmerbedrijf en wij een aantal dingen moesten draaien voor iets. Mijn nieuwsgierigheid was gewekt en snel bij HBM een draaibank aangeschaft. Mijn eerste grote werk was een enkele tafelpoot uit een stuk aan boord van een schip.

Intussen heb ik 100en flessenkurken gedraaid van gelaagd hout. De kommen en potjes uit allerlei hout dat ik vond. Intussen ben ik ook snijplanken aan het maken die daarna gedraaid moeten worden, dit is nog deels in concept. Maar ik merk dat een mooie houten vaas met een halve fles als lijner altijd een welkom cadeau is. Ik verbaas me over de prestaties van een aantal leden die met zo'n precisie zijn uitgevoerd dat ik hen benijd.

Op bezoek bij

Jos Handgraaf

Henk de Rijk

Je vraagt je wel eens af: “Hoe kom ik weer aan voldoende kopij voor het volgende nummer van *AktieRadius*?” En dan loop je er zomaar tegenaan. Ik was met mijn vrouw aan het kamperen in de kampeertuin in Wijdenes in West Friesland net boven Hoorn.

De camping is in een perenboomgaard en dan kan je het als houtdraaiier natuurlijk niet laten om de eigenares te vragen of ze nog wat stukken perenhout heeft liggen. “Ja hoor!”, was haar antwoord. “En ik weet dat hier dichtbij ook nog een andere houtdraaiier woont, hij heet Jos Handgraaf. Deze naam kwam mij bekend voor en mijn interesse was meteen gewekt. Ze kwam terug met een paar stukken perenhout en een gedraaide vaas van hem en een afbeelding van een vaas in een plaatselijk boek van kunstenaars. Bij het zien van de foto viel het kwartje, Jos had namelijk de eerste prijs gewonnen van de competitie in AR 109 afgelopen december. Het was de opengewerkte vaas. Vandaar dat de naam mij bekend voor kwam.

Ik zag natuurlijk meteen een mooi artikel voor in de AR 111. Ze gaf mij zijn telefoonnummer en ik maakte voor dezelfde avond een afspraak. Rond een uur of acht stapte ik op de fiets richting Jos, de weg was mij duidelijk uitgelegd en ik word hartelijk ontvangen door Jos in zijn knusse woning. Een huis vol met houtdraaiwerk en mooie beelden van Hennie Unkel de vrouw van Jos. De koffie was snel gezet en Jos vertelde zijn geschiedenis in de houtdraaijerij. Op mijn vraag of hij beroepsmatig betrokken was geweest bij hout zei hij lachend nou nee, ik ben begonnen als koksmaatje en verder alle rangen doorlopen tot mijn vaste aanstelling als kapitein in de zeesleepvaart en berging. Waarvan 15 jaar als kapitein. De laatste 10 jaar echter als kapitein op de hopperzuigers van Boskalis door de neergang van de zeesleepvaart eind jaren 80. In 2000 kon ik met pensioen na 41 jaar en daar heb ik dankbaar gebruik van gemaakt.

Jos is lid van *Radius* sinds 2001 en is 79 jaar. Zijn eerste werkstuk staat nog op tafel. Het is beukenhout, 200 jaar oud. Ik ben natuurlijk

benieuwd hoe Jos aan het houtdraaien is geslagen en hij zegt: “Ik had geen ervaring met hout, maar ik denk dat het een beetje in mijn genen zit. Mijn grootvader was aannemer en meubelmaker, maar mijn vader was onderwijzer dus moest ik ook maar onderwijzer worden. Na een half jaar PABO kreeg ik het dringend advies maar naar wat anders uit te kijken. Toen werd het dus de zeesleepvaart en heb ik deze tak van zeevaart van onderaf geleerd, inclusief alle soorten handarbeid die daarbij hoort. Ik heb altijd gezocht naar handarbeid en als ik na een reis thuis kwam, waren er altijd wel klusjes om op te pakken. Toen ik met pensioen ging raakten de klusjes op en dan ga je zoeken naar iets nieuws.

Door mijn echtgenote, die was toentertijd aan het kantklossen, ben ik begonnen met wat kantklosjes voor haar te maken. Op een gegeven moment wordt dat te klein en toen heb ik een grotere draaibank gekocht. Ook daar was ik weer snel op uitgekeken en heb ik een DB 1000 gekocht van Wivamac. Dat was een goede draaibank maar op een gegeven moment kreeg ik daar iedere keer een opdonder van. Hij stond onder spanning en knalde de aardlekschakelaar eruit. Daarom belde ik Vanhoutten in België en kreeg ik Francis aan de lijn. Hij zei tegen mij: "Meneer dat hoort bij deze bank!" Ik heb meteen een advertentie gezet en verkocht hem. Toen ben ik overgegaan op mijn huidige draaibank. Een Lignotec, dat is een Zweedse draaibank en daar ben ik heel gelukkig mee!"

Op mijn vraag hoe hij op dat merk gekomen is, vertelt hij: "Ik heb hem gevonden via internet. Eerst ben ik bij Marcel van Berkel gaan kijken op Terschelling, die had die Australische bank, maar ik zag meer mogelijkheden met de Zweedse. Voor deze bank kon je ook verschillende systemen kopen en daar heb ik ook een aantal van aangeschaft, waaronder het systeem waar je het spiraalwerk mee kan maken." Jos heeft geen les gehad. "Ik ben een autodidact. Ik ben wel lid van een houtdraaivereniging geworden en daar pik je altijd wel wat van op. Ik heb alles

zelf uitgevonden en op internet kan je alles vinden."

Jos is al 22 jaar bezig. Hoe deelt hij het in? "Ik doe eigenlijk van alles wat. Jaarlijks heb ik een markt op de vrije school in Hoorn. Daar zijn dan allemaal mensen die houden van natuurlijke producten. Ik maak potjes en schaaltes, grote en kleine schalen en af en toe een klein vaasje. Dat verkoop ik soms, maar het vazenwerk gaat meestal naar de galerie en daar kan ik mijn onkosten mee betalen en weer nieuwe dingen van aankopen."

De koffie is op en we gaan bij Jos naar boven waar hij een plek heeft gemaakt om foto's te maken van zijn werkstukken. "Ik kijk mijn ogen uit als ik zie hoeveel Jos er heeft staan. Hij rolt een stuk wit papier uit en zet de lampen aan zodat ik een aantal foto's kan maken. Hij heeft ook nog klein draaiwerk staan en ik mag het excentrisch gedraaide potje van hem kopen. Hierna gaan we naar de schuur waar de werkplaats van Jos is. Het is niet groot maar wel functioneel ingericht en ik moet lachen als ik zie dat Jos zijn zaagtafel met een takel aan het dak heeft gehangen. Zo los je dat op.

Jos heeft nog een vaas op de draaibank ingespannen en hij wil mij graag uitleggen hoe hij deze vaas met ribben maakt. "Ik draai dus eerst de vaas en hol hem uit door dit kleine gaatje met een grote uitholguts. Deze vaas is dus ook al gefreesd en ik ben hem aan het afwerken." Op mijn vraag hoelang hij aan het schuren is zegt Jos: "Ik ben gemiddeld 4 dagen aan het schuren. Tijdens het frezen laat ik een aantal dammetjes staan, anders gaan de baleinen te veel trillen en brengt de frees schade aan. Als ik ga schuren gebruik ik ook stukken tochtstrip om tussen de baleinen te zetten om teveel vibratie te voorkomen. Als hij grotendeels geschuurd is, haal ik één voor één de dammetjes weg." Met een gewoon mes (waar je ook mee eet) dat hij heeft beplakt met klittenband, knipt hij stukjes schuurpapier en zo schuurt hij tussen de de baleinen.

Het mes met het schuurpapier

De stukjes tochtstrip tussen de baleinen

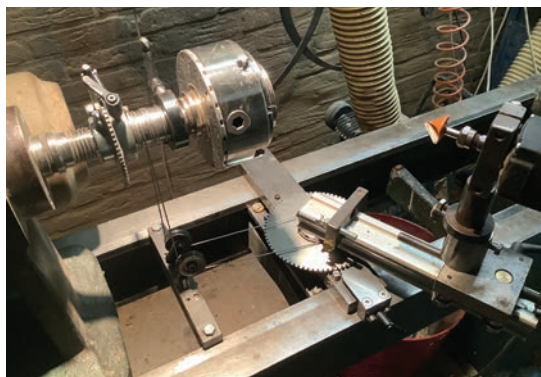

Hier zie je duidelijk de restanten van de dammetjes

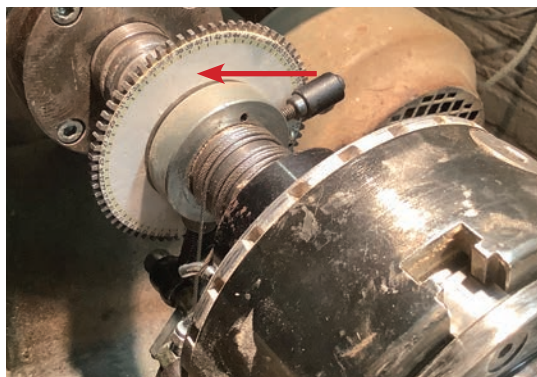

Een klein deel van de vazen

Inmiddels is het al een uur of 10 en ik besluit weer terug te fietsen naar de camping. Ik neem afscheid van Jos, maar eenmaal op de fiets bedenk ik me dat het verhaal niet compleet is als ik niet gezien heb hoe Jos de vazen freest. Terug op de camping bel ik hem nog even op en hij zegt morgenochtend de frees op de draaibank te zetten. Ik spreek om 10.00 uur af. Jos is al in zijn werkplaats als ik aankom en heeft het freessysteem gemonteerd op de draaibank. In de onderstaande fotoreportage is te zien hoe dat gaat. Het freessysteem is van dezelfde fabrikant als de draaibank: Lignotec

De volledige opstelling van het freessysteem

Met deze schaalverdeling bepaal je de tussenruimte

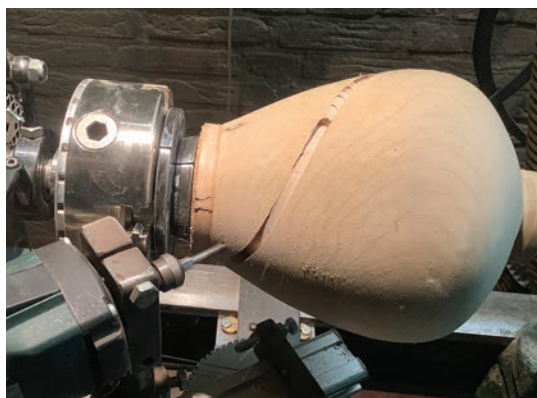
Met deze verdeling stel je de frees in.

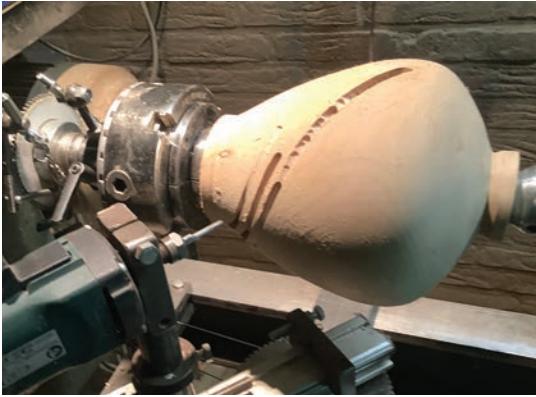
Het freessysteem in de bevestiging.

Jos draait de frees tegen de vaas.

Hier ziet u de frees draaien .

Jos laat het voorbeeld zien als de frees verstelt is

Het frezen van boven af gezien.

Voor de benodigde info moet je naar www.lignolath.com daar vind je genoeg info inclusief wat videofilmjes van zo'n beetje alle systemen die ik ook helemaal of gedeeltelijk heb omdat een en ander met elkaar te combineren valt.

Peter Mildner richt zich nu volledig op het construeren en bouwen van de door hem ontworpen systemen voor allerlei types draaibank waarbij rekening wordt gehouden met centerhoogtes en ruimte tussen de bed balken (kan individueel aangepast worden na verstrekken van gegevens) Het blijft echter een duur systeem.

Zoals je gezien hebt werkt mijn systeem met staaldraad maar bij zijn nieuwere ontwerpen wordt veelal kettingoverbrenging gebruikt. Daarbij heb ik het vooral over de nieuwste ontwerpen.

HTK-806 Handgereedschapset

Bevat TC-800 Tormek koffer, HTK-00 Opberg Inleg, SVM-45 Messen hulpstuk, SVM-140 Messen hulpstuk, SVM-00 kleine mes houder, SVX-150 Scharen hulpstuk, SVA-170 Bijlen hulpstuk en SVS-38 Gutsen hulpstuk.

HTK-806

EAN Code: 7392485007111

Gewicht: 2,80 kg

Formaat: 308x399x95mm

Nieuw!

TNT-808 Houtdraaiersset

Bevat TC-800 Tormek koffer, TNT-00 Opberg Inleg, TNT-300 houtdraaiers instructieboek, TTS-100 instelmal draaibeitels, MH-380 beschermhoes, LA-120 Lederen wetschijf, SVD-186R Hulpstuk gutsen, SVS-50 Multi hulpstuk en SVD-110 Slijpsteen.

TNT-808

EAN Code: 7392485007104

Gewicht: 3,28 kg

Formaat: 308x399x95mm

Hegner & Ko

Fermiweg 16

3208KT Spijkenisse

Tel : 0181 647535

E-mail : rob@hegner.nl

www.tormek.com/netherlands/nl/

Lintzagenopmaat.nl

U geeft de maat, wij lassen de lengte

Chromstaal

Koolstofstaal

Hardpoint

- Gespecialiseerd in het maken (lassen) van lintzagen.
- Levering aan bedrijven en particulieren.
- Uitstekende kwaliteit lintzagen vanaf 6 mm breed en 0,36 mm dik.
- Levering lintzagen voor zagen van hout, kunststof en metaal.
- Lintzagen op voorraad, snel leverbaar.

Slijptechniek Beusichem
Beusichemsebroeksteeg 1
4112 PJ Beusichem

www.lintzagenopmaat.nl
info@lintzagenopmaat.nl
0345 - 501 501

Demarcatielijnen

in hout en nog wat

Ab Strijker

Een artikel over ‘demarcatielijnen’? Vreemd eigenlijk want demarcatielijnen, ook wel bestandslijnen genoemd, zijn overeengekomen scheidingslijnen tussen twee landen die oorlog met elkaar voeren. Maar demarcatielijnen in hout? Wat zijn dát dan?

Kort geleden kreeg ik van een goede kennis (een z.g. ETW-er, zie hieronder) een aantal stukken van een fluweelboom die door de voorjaarsstorm was omgewaaid. Vlak bij de grond was hij gebroken als gevolg van aantasting door een zwam, een paddenstoel, en dat was duidelijk te zien.

Paddenstoelen, we kennen ze allemaal, het zijn de z.g. vruchtlichamen van zwammen. Maar het meeste van paddenstoelen speelt zich af onder de grond of in het hout. In het hout ontstaan ze als er een wond, een beschadiging aan het hout ontstaat. (Denk maar aan een wond die bij ons mensen kan ontstaan en gaat infecteren) Daar heeft een zwam dan toegang en veroorzaakt zwarte lijnen. De zwam kan bijvoorbeeld toegang krijgen als er een tak van een boom afbreekt, foto 1. Maar

ook als er een tak van een boom onjuist wordt afgezaagd. Als het goed is gaat de wond overwallen, dichtgroeien met z.g. callusweefsel, foto 2.

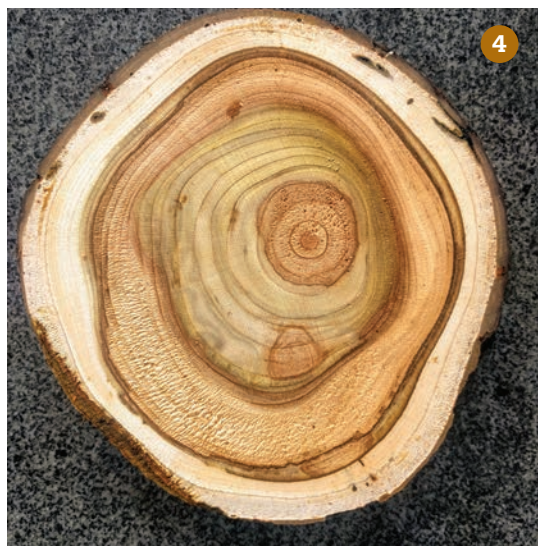
Maar als er niet goed is gesnoeid kunnen de zwamvlokken, met de officiële naam ‘mycelium’, een kans krijgen in de snoeiwond. Deze zwamvlokken woekeren dan door het hout en veroorzaken op deze wijze verrottingsverschijnselen. Maar terwijl ze zich verspreiden bewonen deze zwamvlokken steeds een afgebakend deel van het hout.

We kennen dit allemaal als het begrip 'slaap', zwarte strepen die in veel houtsoorten voorkomen. Eigenlijk een rare naam dat slaap. We kunnen het misschien het beste verklaren met de naam 'doodslaap', een langzaam overgaan in dood, verrot hout. De berken kandelaar van foto 3 heeft de mooie bekende zwarte strepen. Die zwarte lijnen worden veroorzaakt door dezelfde of verschillende

soorten zwammen die het hout aantasten en elkaar dan ontmoeten. Er vindt dan in het hout, op de scheiding van beide zwammen, een chemische oorlogvoering plaats tussen twee schimmels wat leidt tot zwarte of grijze grenslijnen tussen de verschillende zwamvlokken. Deze zwarte lijnen noemen wij als houtdraaiers dan slaap. Maar officieel heten het 'demarcatielijnen'.

Op foto 4 zie je een doorsnede van die gekregen fluweelboom, ongeveer 20 cm in diameter, doorgezaagd helemaal onderaan de stam. Je ziet dat hij in zijn jonge jaren heel snel is gegroeid, de jaarringen hebben daar een dikte van soms 1 cm. Maar in de eerste 3 jaren van zijn leven werd hij al verwond (misschien bij het schoffelen?) en aangevallen door een zwam. Maar toch kon hij overleven. Hij leefde ongeveer 7 jaar verder en toen ging het weer helemaal mis. De hele omtrek van de stam werd nu aangetast en is hij daar be-

hoorlijk verrot. Maar weer overleefde hij door aan de buitenkant, naast de witte spintlaag, een z.g. 'afgrenselingszone' te vormen, de donkere lijn die helemaal rondloopt. Maar hij had wel moeite met overleven want hij groeide heel langzaam verder. Over die witte band, die spintlaag van soms 10 en soms 20 mm breed, heeft hij 15 jaren gedaan! Totaal

was deze boom ongeveer 30 jaar oud. Maar toen begaf hij het door die voorjaarsstorm. Dus de zwarte lijnen tussen de verschillende delen die door de zwammen zijn aangetast noemt men demarcatielijnen en tussen het gezonde hout en de zwam afgrenselingszones. Hieronder een schaalte, foto 5 van elzenhout met demarcatielijnen en een dikke stam, foto 6 met ook weer mooi de zwarte afgrenselingszone.

ETW-ers en ETT-ers

De meesten van ons kennen het oude begrip 'boomchirurg'. Dit beroep is, vooral door het werk van de broeders Copijn uit Groenekan, (een dorp iets ten noorden van Utrecht) heel veel verbeterd met moderne inzichten. Een mooi voorbeeld van foute boomverzorging zie je op foto 5 waar een stam is opgevuld met beton.

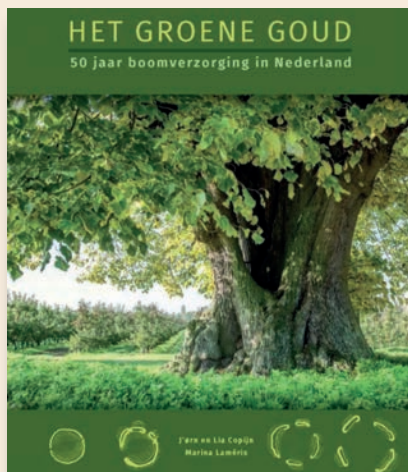
De naam ETW-er staat voor European Tree Worker en ETT-er voor European Tree Technician.

Zoals de namen al aangeven zijn het Europees erkende opleidingen die gegeven worden onder andere op de IPC Groene Ruimte in Arnhem.

Het zijn pittige opleidingen die, afhankelijk van de vooropleiding van de deelnemers, 9 maanden tot 2 jaar duurt.

Een ETW-er moet kennis hebben van bomen, planten, ziekten, boomverzorging, snoeiwerk, klimmen en vellen.

Een ETT-er is een boomtechnisch adviseur met allround kennis over groeiplaatsen van bomen, onderzoeker, beheerder en ziekten. Maar vooral coördinator van werkzaamheden voor projecten aan en rondom bomen.

Voor liefhebbers

Er is een prachtig boek verschenen over deze materie:

“HET GROENE GOUD”

50 jaar boomverzorging in Nederland.

Niet goedkoop: € 35.- maar wel de moeite waard!

Jongeren toch interesse voor houtbewerken c.q. houtdraaien

Adrie Bezemer en Koen Boersma

In Februari van dit jaar werd ik benaderd door Koen Boersma uit Dubbeldam, met het verzoek om hem bij te staan met zijn afstudeerproject van de meubelacademie (opleiding Arts & Crafts aan de Hogeschool Rotterdam). Ik heb al diversen studenten met hun afstudeerproject bijgestaan waaronder ook van de kunstacademies in Eindhoven en Maastricht. Hieruit blijkt dat er toch gelukkig animo is bij jongeren voor het prachtige materiaal hout om daarmee te werken.

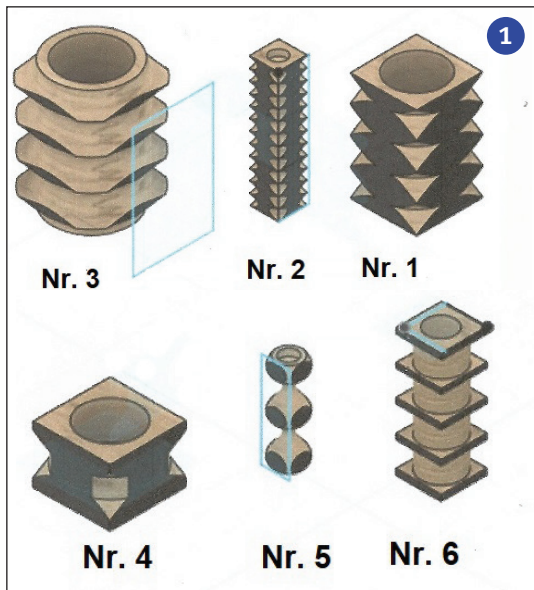
Koen had zelf al diverse objecten uitgewerkt, maar die moesten in de praktijk gebracht worden.

Zijn opdracht was meubelonderdelen op de markt brengen voor een massa productie, daarvoor had hij ook al contacten gelegd bij Houtdraaijerij Doornekamp in Waddinxveen, voor mij een bekend adres, die waren gelijk positief en wilden daar aan meewerken.

Foto Nr. 1 De onderdelen had Koen al geheel uitgewerkt op papier, maar ook op zijn kleine draaibank uit geprobeerd.

moeilijk was, het kwam voor mij ook goed uit om weer wat om handen te hebben i.v.m. de Coronatijd.

Op de foto Nr. 2 de zes onderdelen die ik ge-draaid heb voor hem.

Nr. 1A, Ik had daar gelijk wel zin in om hem bij te staan vooral omdat het draaiwerk zeer

Koen vroeg aan mij wat voor houtsoort hij het beste zou kunnen gebruiken voor dit project,

alle objecten zijn vierkant en moesten behandeld worden met zwarte verf, zodat het lichte hout goed af stak bij de zwarte kleur.

Ik adviseerde hem om daarvoor Esdoorn te gebruiken een vaste houtsoort en gemakkelijk te draaien, ook om het splinteren tegen te gaan, maar op korte termijn was er geen Esdoorn te koop.

Uiteindelijk zijn we met Essen aan de slag gegaan, toch wel wat splinterig hout, maar een groot voordeel was, dat Essenhout een prachtige tekening heeft door de wat donkere jaarringen, wat een heel mooi effect heeft met de donkere verf.

Een dag afgesproken met hem dat hij met het al behandelde hout naar Sprang Capelle zou komen.

Ik had gedacht dat het in één dag te doen zou zijn, maar het zijn twee volle dagen geworden zelfs in de avonden de eerste dag, het was toch heel moeilijk draaiwerk met veel meten en goed snijdend draaien. Ik vermoede dat het splinterig hout zou zijn, maar met goed geslepen beitels lukte het prima.

Omschrijving per onderdeel omschreven:

Onderdeel 1. Puur snijdend draaien met de profielguts, afm. 165x165x330 mm. Nrs. 3, 4 en 5.

Onderdeel 2. Zeer fijn draaiwerk ook met de guts. Heel veel meetwerk, op de lange leunspaan een plakband geplakt, daar op de maatvoering gezet, afm. 55x55x425 mm. Nr. 6

Onderdeel 3. Was wat gemakkelijker te draaien, 220x220x400 mm.

Onderdeel 4. Ook als onderdeel 3 vrij gemakkelijk te draaien, afm. 160x160x90 mm.

Onderdeel 5. Vrij eenvoudig te draaien doordat er veel ruimte is, afm. 60x60x280 mm. Nr. 7

Onderdeel 6. Eén van de moeilijkste onderdelen om te draaien, afm. 110x110x275 mm. Nr. 8 en 9

Doordat de randen haaks op het stuk gedraaid moest worden, heb ik alle randen eerst voor gezaagd met een formaatzaag, gelijk op goede diepte, daarna het profiel er in gedraaid.

Al het werk zo glad mogelijk gedraaid, zodat

er zo weinig mogelijk geschuurd zou worden, ik ben toch al niet zo'n schuurder, maar door het schuren zou het strakke van het draaien verloren gaan.

Ik heb zelf samen met Koen genoten van de samenwerking om dit project uit te voeren.

Uit eindelijk is het gepresenteerd in Juli, in Rotterdam, Robert Fruinstraat 52 waar heel veel positieve reacties op kwamen.

Geschreven door Student Koen Boersma

Voor mijn eindwerkstuk moest ik ergens begin dit jaar een ambacht uitzoeken, wat mij interessant leek en waarmee ik een eindwerk zou kunnen maken. Omdat mijn vader zelf hovenier was, en me alles kon vertellen over hout, was ik gelijk verkocht toen ik op internet houtdraaien tegenkwam.

Na bij Marco Dubbeld op bezoek te zijn geweest, een zelfstandig houtdraaier, en zelf een aantal video's te hebben gekeken over houtdraaien, ging ik me iets afvragen. Waarom draaien we de ruige stukken die op een draaibank worden gezet, altijd tot een cilinder? Kan ik ook gebruik maken van een vorm, zoals een rechthoek, zonder de rechthoekige vormen helemaal weg te draaien?

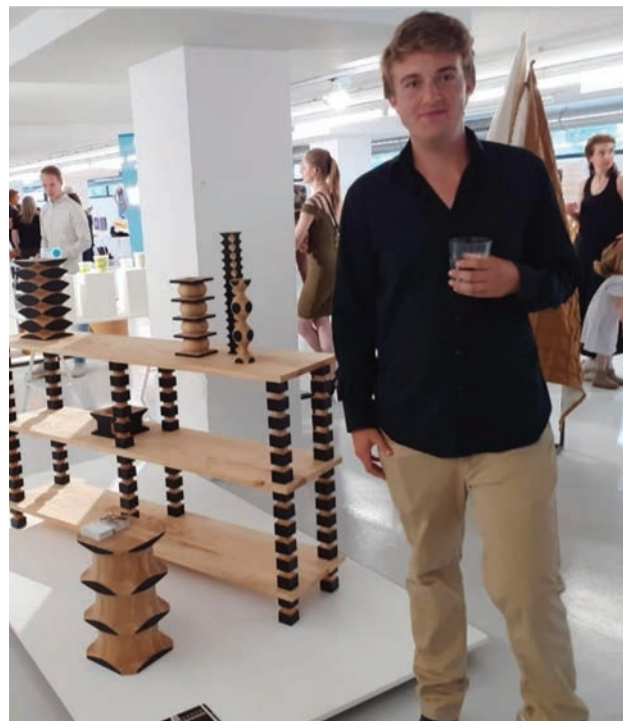
Na een kleine draaibank te hebben gekocht, begon ik gelijk met het maken van verschillende experimenten met deze manier van werken. Maar na een aantal experimenten

te hebben gemaakt, en hierna schetsen te hebben gemaakt voor uiteindelijke producten, moest ik nog een manier vinden om deze producten ook echt daadwerkelijk te maken. Zie foto nr. 1a

Via Marco Dubbeld kwam ik toen uiteindelijk bij Adrie Bezemer terecht. Omdat de vormen die ik wilde draaien vrij moeilijk te draaien zijn, omdat er zoveel in de lucht moet worden gedraaid, was ik blij dat ik Adrie gevonden had. Vanaf de eerste mails die we met elkaar uitwisselde, was er een prettige samenwerking. Van vragen over welk houtsoort ik het beste zou kunnen gebruiken voor mijn werk, tot algemene interesse en meedenken tijdens het draaien zelf, het waren altijd fijne gesprekken.

Ik denk dat we beiden heel blij mogen zijn met de producten die er uiteindelijk staan. Door het ontwerp van mij en de vaardigheden en kennis van Adrie, hebben we een productenserie gecreëerd die het ambacht houtdraaien op een vernieuwende manier gebruikt.

Interesse in meer van mijn werk, bezoek mijn website : www.studiokobo.com

Drogen in de magnetron:

Chris Braun

wat experimentjes

Schalen draaien uit nat hout is erg leuk, maar het vervolg is voor mij nogal lastig. De klassieke methode is voordraaien tot een wanddikte van zo'n 10% van de diameter en dan een jaar laten drogen – de een zegt opslaan op een koele, droge en goed geventileerde plek, de ander zegt opsluiten in papier of houtkrullen en nog langer wachten. Beide methoden leverden mij nogal wat complicaties op: plaatsgebrek, schimmelvorming en scheuren. Afdraaien tot de gewenste wanddikte en dan in de werkplaats rustig laten drogen is ook een oplossing, maar dan heb ik nog steeds plaatsgebrek en het resulteert wel in blijvende vervorming en problemen bij de afwerking. Dus toen ik bij toeval wat las over drogen in de microwave a.k.a. magnetron ben ik daar meteen mee begonnen! De eerste stap is natuurlijk kijken op internet – en daar vind je dan een heleboel tegenstrijdige en - op het eerste gezicht – onlogische informatie. De tegenstrijdigheid: professionele microwave droogsystemen doen 30 minuten over een kuub gezaagd hout, houtdraaiers schijnen er dagen over te moeten doen. De onlogische adviezen: zo laag mogelijk en heel kort verwarmen, dan heel erg lang laten uitwasemen.

Laag en kort verwarmen is niet logisch: om water kwijt te raken heb je juist veel energie nodig. Het hout moet ook flink heet worden om de spanningen kwijt te raken, die door het drogen ontstaan – warm hout kan vervormen, koud hout scheurt. En op het eerste gezicht is lang uit laten wasemen ook niet logisch, want je verliest dan iedere keer een hoop energie. Dus dan maar wat experimenteren met schaaltes van linden-, populieren- en prunushout, zo'n 15 tot 25 cm doorsnee bij 6 tot 10 cm hoogte. Ik heb een paar schaaltes afgedraaid tot 8 mm wanddikte de rest tot een dikte van 10% van de diameter en later afgedraaid. Gewicht voor het drogen rond de 900 tot 1200 gram, gewichtsverlies na afloop 30 % (prunus) tot 55% (populier).

Mijn bevindingen:

Hout drogen gaat in twee fasen: in de eerste fase verdwijnt het vrije water uit de vaten en cellen, in de tweede fase komt ook het water vrij dat normaliter gebonden is aan de cellulose. In die tweede fase treedt ook de vervorming op en dan ben je dus afhankelijk van de snelheid waarmee het hout zich daaraan kan aanpassen zonder te scheuren. Die tweede fase begint al bij zo'n 20 tot 25 % gewichtsverlies, afhankelijk van de houtsoort, en gelukkig zie je het gebeuren. Zodra de bovenrand gaat golven moet je oppassen!

In de eerste fase stook ik mijn schalen een minuut tot anderhalve minuut, afhankelijk van het gewicht, op vol vermogen (850 watt). Bij voorkeur met de bolle kant naar boven, dat houdt de warmte merkbaar beter vast. Naarmate er meer vocht verdwijnt en het hout dus moeilijker opwarmt, kan je ook langer verwarmen – tegen het einde van de eerste fase van het droogproces twee keer een minuut op vol vermogen (tussendoor even omdraaien). Bij dergelijke vermogens worden de schalen zo warm dat je nog net met de blote hand kunt oppakken. Veel heter dan dat is riskant, want als het water in het hout gaat koken barst de boel uit elkaar.

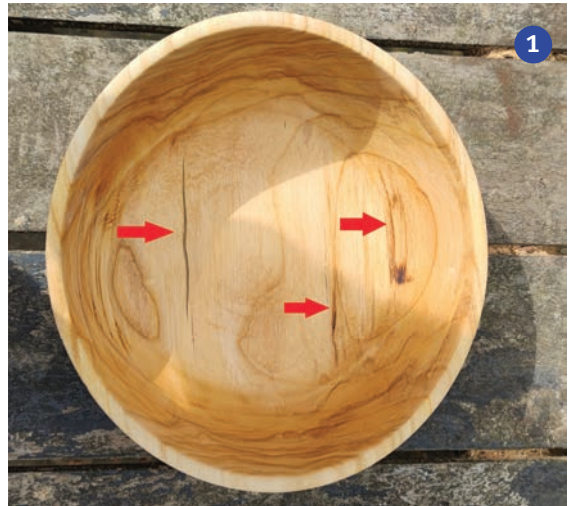
Tot mijn verrassing bleek het tweede deel van het internet advies, nl. tussendoor lang laten uitwasemen, wél goed te werken – echt veel beter dan het hout langdurig in de magnetron op een vaste hoge temperatuur te houden. Ik snap dat niet helemaal, maar een mogelijke

verklaring is dat er in de beperkte ruimte van de magnetron al heel snel een met hete waterdamp verzadigde atmosfeer ontstaat – en dan heeft de waterdamp in het hout geen uitweg meer. Hoe het ook zij, als je in de eerste fase na een minuut op vol vermogen het hout een kwartier tot twintig minuten buiten de magnetron laat uitwasemen, verliest het hout zo'n 15 tot 20 gram water per cyclus. De uitwasem-tijden van een uur of langer die je op internet vindt zijn m.i. niet nodig. Het is wel zaak om de schaal zoveel mogelijk op z'n kant te zetten met de rand op een blokje, zodat het vocht aan beide kante kan ontsnappen.

In de tweede fase, als de vervorming begint, wordt de kans op droogscheuren groter. Het is nu zaak op geduld te betrachten en niet te hoog of te lang te verwarmen, 10 gram waterverlies per droogbeurt is al heel mooi. Het hout moet nog wel lekker warm worden, dan wordt het lignine tussen de houtvezels een beetje week en kan het hout vervormen zonder scheuren. Dat is ook per houtsoort verschillend en vraagt om wat experimenteren.

Dan blijft er nog een heikele kwestie over: wanneer hou je op met magnetron drogen? Op een gegeven moment verlies je nog maar 2 of 3 gram water per ronde – wat mij betreft wordt het dan toch contraproductief. Maar vergis je niet: het hout is dan nog niet echt droog. Ik heb een paar schalen rechtstreeks vanuit de magnetron op de bank gemonteerd en afgedraaid – met toch weer wiebelschalen met een golvende rand als gevolg. Dus nog een paar dagen laten na-drogen is het beste als je van vlak en rond houdt.

Ik heb wel een drietal schaaltes verloren door scheuren, die optreden in de tweede fase. Die scheuren zitten vooral bij de overgang van schaalbodem naar het voetje voor de vierklauw (afb. 1), maar dat gebeurde alleen als ik mijn geduld verloor en het hout te heet opstookte. (3 maal 1 op 850 watt)

De al helemaal afgedraaide schalen drogen op deze manier binnen een paar uur, maar zijn natuurlijk wel blijvend vervormd (afb. 2). En je kan ze nog wel met het voetje inspannen om de binnenkant te schuren, maar omgekeerd opspannen om de buitenkant af te werken en het voetje weg te halen is echt een uitdaging!

Je moet er overigens wel op letten dat het voetje voor de vierklauw wat overmaat heeft – als het in natte toestand precies past is het na het drogen te klein! Het voetje wordt ook ovaal, maar daar heb je bij het opspannen geen last van. Dik voorgedraaide schalen laten zich op de normale manier afwerken (afb. 3), maar het hout is natuurlijk wel een stuk harder dan voor het drogen!

Magnetron drogen is op deze manier wel een hoop getut – je rent toch een aantal uren op en neer naar de magnetron, dat ding gaat zo'n 25 keer open en dicht en moet elke keer weer op de

gewenste tijd ingesteld worden. Dus voor een volgende serie experimenten ga ik op zoek naar een magnetron waarin ook wat grotere schalen kunnen, en dan eens kijken of ik daar een ventilatie systeem kan inbouwen. Misschien is continu drogen dan wel mogelijk, en anders een tijdklok die de magnetron in- en uitschakelt en tussentijds de ventilator aanzet. Het ideaal is natuurlijk schaalje in de magnetron, aanzetten, weglopen, en na een half uur een droge schaal uit de oven halen. Maar langer is ook goed, als ik er maar niet al die tijd mee bezig hoef te zijn.

Tenslotte wat waarschuwingen.

Ten eerste: de magnetron wordt vuil van binnen door allerlei stoffen die met het water naar buiten komen en overal neerslaan. Regelmatig schoonmaken is aan te bevelen, anders dikt het in tot een teerachtige laag en krijg je het niet meer weg.

Ten tweede: bovenstaande is gebaseerd op de drie bovengenoemde houtsoorten – die geen van allen olie of hars bevatten en een open vaatstructuur hebben. Olie wordt in de magnetron heel snel heel heet. Harsgangen barsten explosief en je wil niet weten wat voor zoi je dan krijgt. Hout waarvan de vaten afgesloten raken na de kap (zoals Europees eiken) zou ook wel eens een ware bom kunnen worden. En de ene magnetron is de andere niet, dus als je zelf ook gaat experimenten: voorzichtig uitproberen!

Ten derde: je kan sommige houtsoorten in de magnetron in brand krijgen. Blijf erbij!

Fijnhout Drenthe

Leverancier van elke gewenste houtsoort

Direct uit voorraad leverbaar
ruim 80 soorten massief hout.

In onze ruime voorraad altijd
een grote keuze voor hout-
draaiers en instrumentbouwers

Klik op www.fijnhoutdrenthe.nl

Houthandel van der Horst BV - De Drentse Fijnhouthandel

Veilingstraat 46, 7833 HN Nieuw-Amsterdam
Telefoon: 0591 552504 - Fax: 0591 381910

E-mail: info@fijnhoutdrenthe.nl
www.fijnhoutdrenthe.nl

Bel voor een afspraak met Ton van der Horst: 06 50 50 1936

... meer dan 30 jaar ervaring en innovatie

KILLINGER

**De houtdraaiwinkel voor
grote en kleine meesters**

KILLINGER Maschinen GmbH

Ringstraße 28 Tel +49 - (0)8141 - 3573 732
D-82 223 Eichenau b. München Fax +49 - (0)8141 - 3573 750

mail info@killinger.de
web www.killinger.de/maschinen
shop www.killinger.de

Zelf gereedschap maken

Uitdraaihaak (smeden)

Bert Pols

Op facebook is er een groep genoemd "Houtdraaiier" daar zijn Nederlandse en Belgisch houtdraaiers lid van en deze leden laten geregeld op facebook hun draaiwerk en gereedschappen zien. Mij viel de draaihaak op van Bert Pols uit Mijdrecht, dus met Bert een afspraak gemaakt en naar Mijdrecht gereden. Bert laat in de volgende reportage zien hoe hij een draaihaak maakt van oude houtspeed boren, met wat geluk kan je deze in de kringloop voor een kleine prijs vinden. "Zo'n draaihaak is het ideale gereedschap on kophout uit te hollen".

1 Dit is een oude speedboor van 13 mm breed

2 Het voorste deel afslijpen zodat de bovenzijde recht is.

3 De boor met de voorkant afgeslepen.

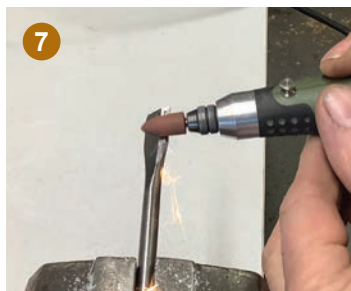
4 Een voorbeeld hoe de haak moet worden.

5 We slijpen een schuine hoek aan de speedboor.

6 De boor met schuingeslepen kant.

7 Met de dremel de hoek nog even wat aanzetten.

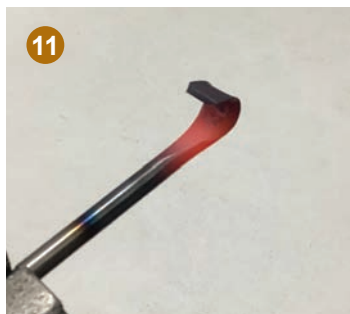
8 De boor verwarmen tot dat hij gloeit met een soldeerbrander.

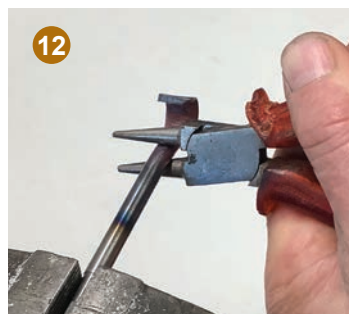
9 Met de punttang de kop naar binnen rondbuigen.

10 Resultaat na afkoeling.

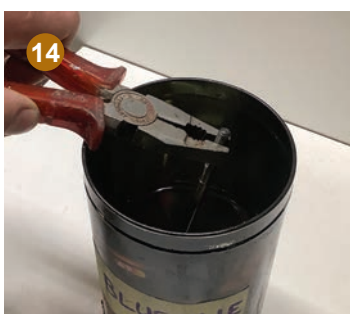
11 De boor nogmaals verwar-
men voor de tweede buiging.

12 Met de punttang de ronding
iets naar beneden buigen.

13 De haak weer geheel verwar-
men tot helder rood.

14 Dan snel in de olie om de
haak te harden.

15 Haak in de bankschroef.

16 Bovenzijde haak schuin
afslipen.

17 Op de slijpmachine
gladslipen.

18 Met de dremel weer wat
aanzetten.

19 Met de diamantvijl de vouw
slijpen.

20 De haak op maat slijpen.

21 Het eindresultaat in het
handvat.

Ja, je kan zelfs een klok draaien!

Joost van Dort

Een tijdje geleden kwam ik op internet op een Canadese site terecht. Hier werden handgedraaide getijdenklokken te koop aangeboden. Omdat ik in Zeeland vlak achter de duinen woon was mijn interesse direct gewekt en ben in het maken van deze klokken gedoken.

Anders dan bij een normale klok draait een getijdenklok in 12 uur, 25 minuten en 50 seconden één keer rond in plaats van in 12 uur. Dit lijkt misschien wat vreemd, maar het is precies de gemiddelde tijd tussen twee opeenvolgende hoog- en laagwaters in gebieden waar de getijden regelmatig zijn. Een getijdenklok is geen vervanging voor computergestuurde getijdenvoorspellingen. Het is een snelle manier om de trend van het getij weer te geven op een bepaalde plaats. De 12 uur en 25 minuten interval tussen opeenvolgende getijden is een gemiddelde en kan variëren gedurende een maanmaand. (En doet dat ook!)

Na deze korte inleiding zullen we maar eens aan de slag gaan. We beginnen met een blokje Essen. Dit wordt de achterkant van de klok. De wijzerplaat met een diameter van 11 cm ligt alvast klaar want die hebben we het eerste nodig. Geen enkele getijdenklok heeft een Nederlandse tekst en daarom heb ik een wijzerplaat met Nederlandse tekst laten maken.

Deze wijzerplaat heb ik geprint op zelfklevend glossy fotopapier en toen op een kunststof plaatje van 2 mm dik geplakt. Nog een gat van 8 mm in het midden waar het uurwerkje doorheen komt. (foto 1)

Het hout is ingespannen en rond gedraaid. Het is de bedoeling dat we een gat van twee mm diep draaien waar de wijzerplaat precies in past. (foto 2 en 3)

Nu gaan we de binnenkant zo diep uithollen dat er ruimte voor het uurwerkje komt. De wand van deze ruimte houd ik vrij dik. Zeker 10 mm. Hier komen straks 2 rampamoertjes M4 in te zitten waarmee het deksel en de bodem van de klok aan elkaar gezet kunnen worden.

Het gat voor het uurwerkje moet minimaal 18 mm diep zijn, maar ik ga altijd op zo'n 22/23 mm zitten zodat er ook ruimte voor het haakje is waar de klok mee aan de muur komt te hangen. (N.B. Laat het randje, waar de wijzerplaat op komt te liggen, zitten.)

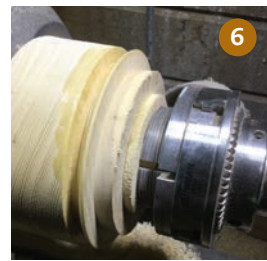
Nou gaan we meten. Meet de totale diepte van het uurwerk gat. Vanaf de bovenste rand tot aan de bodem. Tel hier 3 á 4 mm bij op. Dit wordt de dikte van de achterwand. De diepte van het gat plus de 3 á 4 mm teken je af vanaf de bovenkant naar de onderkant (of is het achterkant?) Zet een lijn rondom op het werkstuk en draai het overtollige hout weg maar laat genoeg zitten om verder te kunnen werken.

Nu gaan we de buitenwand afdraaien. Zorg dat de wand aan de bovenkant, dus waar de wijzerplaat komt te liggen, 2 á 3 mm dik is en dan verder recht naar achter. Aan de achterkant kan je een uitstulping laten zitten waar je een sierrand van kan maken, maar dit is facultatief. De bodem van de klok is nu eigenlijk klaar en kan afgewerkt worden met

was o.i.d. Ik laat de bodem in de klauwplaat zitten want dat vind ik makkelijk als ik straks de rampamoertjes (ook wel in schroefmoeren genoemd) voor moet boren. (foto 4)

Met een andere klauwplaat en een nieuw stuk Essenhout gaan we het deksel van de klok maken. We draaien het Essenhout rond en hollen het uit tot de zojuist gemaakte achterkant van de klok er precies in past. Zorg voor een flinke overlap. Dit ook weer in verband

met de rampamoertjes. Op foto 6 kan je zien dat ik het huis, met de klauwplaat er nog aan, er vrijwel helemaal in kan steken. (foto 5 en 6)

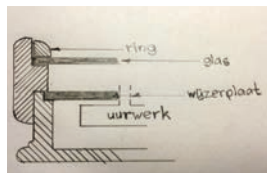
Nu wordt het deksel losgemaakt. Aan de motorkant van de draaibank steken we met een afsteker een diepe gleuf in het rondhout. Laat zoveel mogelijk hout aan het werkstuk zitten.

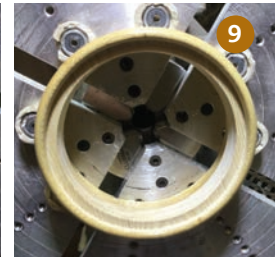
Wat er teveel zit kan later gemakkelijk weggehaald worden. Dan steken we in het deksel de bovenkant weg, maar denk er om dat je een rand van 5 á 6 mm laat zitten. Deze rand komt namelijk op het huis van de klok te liggen en zekert tevens de wijzerplaat. (foto 7)

Van een clublid kreeg ik een tekeningetje waarop een en ander verduidelijkt wordt.

Nu draaien we het deksel om en

spannen het op in de grote opspanplaat. De bovenkant komt nu in het zicht te zitten. Het randje wat we aan de andere kant hebben laten zitten moeten we hier nu ook zichtbaar maken. Zorg er voor dat het randje rondom een breedte krijgt van 15 mm. Dit is de ruimte die de centrale as en de wijzer van het uurwerk nodig hebben. Dus aan de onderkant van het randje zit de wijzerplaat en bovenop het randje ligt het glas. (foto 8 en 9 en tekening 1)

We beginnen op te schieten. We gaan de sier-ring maken die het glas op z'n plaats moet houden. Ik heb gekozen voor Wengé. Eerst rond draaien en dan de voorste kant, ± 1 cm, precies pas maken met de bovenkant van het deksel. je kan nu de ring de vorm geven die jezelf wenst. Daarna in de was zetten en afsteken. (foto 10 en 11)

En dan gaan we nu eindelijk aan de rampamoertjes beginnen. Een rampamoer is een moer met aan de binnenzijde een metrische draad en aan de buitenzijde een draad waarmee je de moer, na voorboren, in het hout kan draaien. (moeren met een imbus zijn beter dan die met een gleuf voor de schroevendraaier)

Ik ben de gelukkige bezitter van een hulpstuk waarmee ik mijn boormachine op mijn draaibank kan vastzetten. De boor wordt horizontaal opgesteld, gericht op het centerpunt.

Nu gaat het huis van de klok, waar de klauwplaat nog aanzit terug op de machine. Het deksel van de klok komt op het huis en wordt met een blokje hout aangedrukt met het tegencentreer. Nu boor ik met een 5 mm boor in een keer door de wanden van beide klok-helften. In dit gat komt straks een M4 boutje, maar een beetje speling vind ik wenselijk. We draaien het werkstuk 180° en doen hetzelfde trucje nog een keer. Nu kan het deksel er weer af en als het goed is zitten er dus twee 5 mm gaten in het huis van de klok. Hier komen de rampamoertjes in maar die hebben een groter gat nodig. Met een 6 mm boor is dat zo gepiept. (foto 12 en 13) Om nu het deksel en

het huis aan elkaar te bevestigen heb ik een M4 boutje nodig, maar ik wil het mooi doen. Daarom heb ik wat messing M4 dopmoertjes aangeschaft. Dit dopmoertje zet ik vast in de bankschroef en leg er een stukje harskernsoldeer in. Dit stook ik warm en als het soldeer gesmolten is draai er gauw een M4 boutje in dat lang genoeg is. Hierna knip ik de kop van het M4 boutje af en maak de draad weer gangbaar met een moertje dat ik er van te voren al op heb gedraaid. En, oh wonder, het

dopmoertje is een dopboutje geworden. Als laatste moet de achterkant van het huis nog worden afgewerkt. Dit doe ik weer met de grote opspanplaat. Ik boor dan ook nog een rond gat in de achterkant om de klok op te hangen. Nu kan de klok in elkaar gezet worden, het uurwerkje en de wijzer monteren, het rond gesneden glas (2 mm dik, helder glas) met de sierring en een paar druppels secundelijm vast zetten. En klaar is de klok. Ik ben me er van bewust dat ik hier en daar wat kort in mijn uitleg ben geweest. Besef dan dat ikzelf alleen maar een fotootje van een kant en klare klok als voorbeeld had. Voor pientere Radiusleden met een beetje inventiviteit moet het met bovenstaande tekst en foto's een koud kunstje zijn om een getijdenklok te maken.

Eén ding willen jullie natuurlijk nog wel weten. Waar kan ik een uurwerkje voor een getijdenklok kopen? Als je maar een of twee van die klokken wil maken kan je het best zoeken bij hobbyklok.nl daar kost een uurwerkje iets van € 11,- excl. verzendkosten. Bij wish.com in China heb ik 10 van die klokjes besteld voor ongeveer € 25,- incl. verzendkosten.

Van de wijzerplaat heb ik een pdf-bestand, Ook heb ik nog een handleidinkje over hoe je een getijdenklok het best kan instellen bij volle of nieuwe maan. heeft u interesse dan kunt u mij mailen: joostvandort@delta.nl

Uitnodiging Jubileum "Lekstroomdraaiers"

**Op 27 november vieren wij ons 25 jarig jubileum
op de Museumwerf – Wierselaan 113 – Nieuwegein.**

Van **13.00 uur** tot **17.00 uur** zijn er diverse activiteiten naast
de expositie van de leden.

Uitgebreidere informatie volgt via de Nieuwsbrief van Radius en op onze website
www.houtdraaiers-de-lekstream.nl

Bent u van plan te komen dan gelden de corona voorschriften:
U moet gevaccineerd zijn of een test hebben gedaan waaruit blijkt
dat u niet ziek bent en vooraf reserveren.
We hopen op uw begrip.

Graag tijdig reserveren i.v.m. aantal toegestane bezoekers.
Aanmelden via mailadres : ruudph@kpnmail.nl.

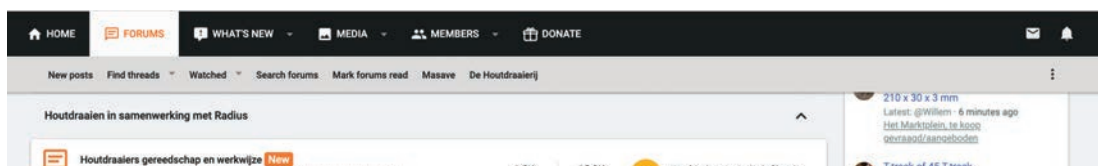
Hartelijke groet bestuur Lekstroomdraaiers.

Woodworking.nl de site voor houtbewerkers

In 2017 hebben wij RADIUS aangeboden om Woodworking.nl ook voor RADIUS te gebruiken. Om leden te informeren, maar ook om leden te werven onder de hobby-houtbewerkers die voor andere zaken op het forum komen.

We hebben een speciale rubriek Houtdraaien aangemaakt voor RADIUS. Het delen van kennis en het laten zien en bespreken van werkstukken is toch de grote drijfveer van Woodworking.nl.

We willen echt een bijdrage leveren om het ambacht, de kennis van materiaal en gereedschap en vooral werkmethodes in stand te houden. **Echt de moeite waard om een keer in te loggen.**

Cursus Snijdend Houtdraaien Christiaan Jörg

In kleine groepjes (max. 3 personen) leer je op een grote bank (Wema en Jet)
met zelfvertrouwen en plezier je hobby uit te oefenen.

Basiscursus I en II (8 x 4 uur) € 390,00

Voor mensen die willen beginnen (I) en draaiers die
het juiste spoor nog niet hebben gevonden

Vervolgcurus (4 x 4 uur) € 195,00

Tussen de centers en voor de kop. Het uitbouwen
van de reeds geleerde kennis en kunde

Inschrijfformulier en informatie

Christiaan Jörg, W. Heukelslaan 6, 3581 SP Utrecht, Tel. 030-2513684, info@christiaanjorg.com
www.christiaanjorg.com

De Wissel presentaties

Iris Laven

Met acht groepen zijn wij begonnen aan De wissel 2021. Een uitwisseling en samenwerking in groepjes van drie personen met als hoofdthema houtdraaien. Maar ook andere technieken en materiaal zijn welkom. Twee keramisten, een edelsmid, een mandenvlechten, beginnende houtdraaiers en leden met jaren ervaring. En 50% mannen ofwel 50% vrouwen. We zijn de landgrens overgegaan met drie Belgische deelnemers en één Deen. Iedereen heeft heel veel van elkaar geleerd en voor de zomervakantie was de online presentatie. Er is enorm veel werk verricht door elke groep. Het was genieten.

En de werkstukken waren heel divers; Een rammelaar waarin een klein orkest, z'n mooi geluid een echt kunstwerk. Twee keramische kraanvogels die staan

te dansen op een enorme houten zuil. En een vogel met een enorme snavel en dan nog de ijsbeer en allerlei facetten van onze kwetsbare wereld op 1m2. Bauhaus zeer perfect gemaakt en het tegenovergestelde met gekleurd pitriet een 3D gevlochten hart. Een om te ontspannen nog een chinees theehuis en een Engelse snoepdoos met allemaal kleine objecten er in. De lat is erg hoog gelegd. De bedoeling was om in maximaal acht uur per persoon te werken aan het werkstuk, maar dat is ruimschoots overschreden. Het belangrijkste is de ervaring en de nieuwe contacten.

Wil je meer zien en lezen over deze werkstukken en weten wie het gemaakt heeft neem dan een kijkje op <https://artanddesignhub.com> Je kunt je nu al aanmelden voor 2022.

De drie draaigenoten

Deelnemers:

Henk de Rijk, Marcel van Berkel en Willem van de Schors

Inspiratie woorden set:

Engelse drop fantasie

Vrije geesten

Deelnemers: Bitten Eckhardt, Mieke Langenhuizen en Iris Laven
Inspiratie woorden set: Waanzinnig gelukkig

De grensverleggers

Deelnemers: Ronny Eelen, Lilian Wagt en Marcel van Berkel
Inspiratie woorden set: Ritmische horizon

De Houtwurmpkes

Deelnemers:

Annemiek Posthuma, Ria Tegelaers en Maaïke Bots

Inspiratie woorden set:

Speelse Geest

Radius X

Deelnemers:

Bitten Eckhardt, Hans van der Heide en Gijs Schoonderbeek

Inspiratie woorden set:

Conglomerate of Bauhaus

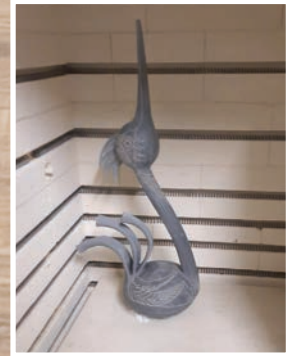
Zilver

Deelnemers:

Noortje Meijerink,
Laura Vanleeuwen
en Adrie Bezemer

Inspiratie woorden set:

Verfijnd enthousiasme

Nederbelg

Deelnemers:

Tijne Vluggen, Wilfried Claes en Bert Rosbach

Inspiratie woorden set:

Botanische verrassing

Natuurlijk gevoel

Deelnemers:

Didier Sirjacobs, Lilian Wagt en Conny Pols

Inspiratie woorden set:

Herboren bepantsering

Verenigingsnieuws

Afdelingsnieuws – Agenda - Mutaties ledenlijst - Advertenties

Afdelingsnieuws

Afdelingsbijeenkomsten zijn in principe ook voor leden uit andere afdelingen te bezoeken. Wel graag van tevoren afstemmen met de afdelingscontactpersoon waar u ook info kunt krijgen over de afdeling.

Afdeling Arnhem-Nijmegen

Afdelingscontactpersoon:

Jan v.d. Berg, tel. 040 2122076

jmhmvandenberg@hotmail.com

Bijeenkomsten in 2021:

18 september, 16 oktober,

20 november

De bijeenkomsten worden gehouden in het gebouw ReVaBo, pastoor Bruggemanlaan 33A, 6861 GR Oosterbeek, van 9.30 uur tot 12.30 uur.

Afdeling Dommeldraaiers

(Schijndel-Den Bosch)

Afdelingscontactpersoon:

Jan van Kol, tel. 0493-707443 of 06-44608567

jvankol@gmail.com

Onze bijeenkomsten worden gehouden in, in Tuinrijk Cello, Hoogstraat 36A, 5271 SW St Michielsgestel

Bijeenkomsten in 2021:

Nog niet bekend

Afdeling Drechtstedendraaiers

(Dordrecht riviereneilanden – Hoekse Waard)

Afdelingscontactpersoon:

Albert van den Ende, tel. 06 44530777

aende211@xs4all.nl

Bijeenkomsten in 2021:

25 september, 30 oktober,

11 december

De bijeenkomsten worden gehouden van 9.30 – 12.30 uur in het Ambachtshonk, Patersweg 53, 3314 HT, Dordrecht.

Afdeling Flevohoutdraaiers

Afdelingscontactpersoon:

René Muis, tel. 06 50830010

r.muis@upcmail.nl

Bijeenkomsten in 2021:

18 januari, 8 februari, 29 maart,

17 mei, 5 juni.

De bijeenkomsten worden gehouden Hoeve Vredeveld, Zeeasterweg 15 in Lelystad.

Afdeling Gouwe Groep

Afdelingscontactpersoon:

Bert Dusseljee, tel. 0186 601696

h.dusseljee@hetnet.nl

Bijeenkomsten in 2021:

16 september, 21 oktober, 18

november, 16 december.

De bijeenkomsten vangen aan om 19.00 uur en worden gehouden bij Doornekamp Woodspecials Henegouwerweg 21A, 2741 KS Waddinxveen

Afdeling Haarlem

Afdelingscontactpersoon:

Wiebe Damstra, tel. 023 5328736

info@meerstad.nl

Bijeenkomsten in 2021:

Nog niet bekend

De bijeenkomsten worden gehouden op donderdagmiddag. Informatie over de plaats bij de afdelingscontactpersoon.

Afdeling Haarlemmermeer

Afdelingscontactpersoon:

Martien van Vliet, tel. 06 299 431 00

martien_van_vliet@outlook.com

Bijeenkomsten in 2021:

1 oktober, 29 oktober.

Alle bijeenkomsten worden gehouden in houtzaagmolen "De Salamander" in Leidschendam. De bijeenkomsten beginnen om 09.00 uur en eindigen 16.30 uur.

Afdeling Lochem

Afdelingscontactpersoon:

Harry Meinders, tel. 0575 525403

hpgrhmeinders@outlook.com

Bijeenkomsten in 2021:

4 oktober, 1 november, 6 december.

De bijeenkomsten worden gehouden op de locatie: Stichting de Stoomhoutzagerij NAHUIS, Winterswijkseweg 47, 7141 DM Groenlo

Afdeling Noord

Afdelingscontactpersoon:

Willem v.d. Schors, tel. 0594 213326

wmvdschors@gmail.com

Bijeenkomsten in 2021:

16 oktober, 27 november.

De bijeenkomsten worden gehouden op de locatie Zaal RK Kerk, Dr. Nassaulaan 3c, 9401HJ Assen, tel.0592 313029 en vangen aan om 10.00 uur. Inloop vanaf 9.30 uur.

Afdeling Noord-Holland Noord

Informatie: info@houtdraaibaak.nl

Bijeenkomsten in 2021:

7 oktober, 6 november (ruil en weggeefdag), 30 november.

De bijeenkomsten worden gehouden in het dorpshuis "de oude school", Dorpstraat 72, 1711 RK Hensbroek en beginnen om 19.30 uur

Afdeling Rotterdam

Afdelingscontactpersoon:

Bert Rosbach, tel. 010 4184786

a.rosbach@chello.nl

Bijeenkomsten in 2021:

14 september, 9 november.

Inlichtingen bij Bert Rosbach.

Afdeling Utrecht,

Werkgroep 'De Lekstroom'

Afdelingscontactpersoon:

Ruud Philipsen, tel. 078 6162310

ruudph@kpnmail.nl

Bijeenkomsten in 2021:

20 oktober, 27 november

(25 jarig jubileum) – 8 december

Bijeenkomsten allemaal in Locatie Museumwerf "Vreeswijk".

Tijden voor jubileum feest zijn nog niet bekend,

Wierselaan 113, 3433 ZS Nieuwegein van 13.00 – 16.00 uur.

Afdeling Veluwedraaiers

Afdelingscontactpersoon:

Joop Erbé, tel. 0341 262432

jooprb@hotmail.com

Bijeenkomsten in 2021:

6 november

Vrije Academie Nunspeet Stationslaan 28 Nunspeet (neem vooraf contact op)

De bijeenkomsten worden gehouden in verschillende plaatsen (zie boven).

Afdeling Vormgeven

Afdelingscontactpersoon:

Ab Strijker, tel. 0320 220118

aenstrijker@gmail.com

Bijeenkomsten in 2021:

Locatie nog vast te stellen.

Info verkrijgbaar bij Bert Rosbach:

010 4184786

Afdeling Westfriesland

Afdelingscontactpersoon:

Aad Sneeboer, tel. 06 10423488

aadsneeboer44@gmail.com

Bijeenkomsten in 2021:

Nog niet bekend

De bijeenkomsten worden gehouden in Dorpshuis "De Stek", Op Den Hoef 36, 1613 LA Grootebroek.

Afdeling Zeeland/West Brabant

'De Scheldedraaiers'

Afdelingscontactpersoon:

Theo de Graaff, tel. 0164 683774

theodegraaff1@gmail.com

Bijeenkomsten in 2021:

iedere eerste zaterdag van de maand (niet in augustus).

De bijeenkomsten worden gehouden in Het Ambachtscentrum, Kattendijksedijk 27 te Goes en vangen aan om 09.30 uur.

Afdeling De Zuiderling

Afdelingscontactpersoon:

Iris Laven

info@lavenhofje.nl

De bijeenkomsten worden 10 keer per jaar gehouden in Kerkrade, Zuid-Limburg Voor meer informatie kunt u kijken op www.lavenhofje.nl

Radius Live

Afdelingscontactpersoon:

Gijs Schoonderbeek gws1@home.nl

Iris Laven info@lavenhofje.nl

De demonstratie wordt 4 x per jaar online gehouden via Zoom. Voor meer informatie kunt u kijken onder de knop Radius Live.

Te koop

Professionele Draaibank Jet

90cm tussen de centers
20cm centerhoogte
Vicmarc chuck met 4 maten
opspanplaten
Variabel toerental van 0-3200
4 leunspanen
2 meenemers
Veel beitels
Jet stofafzuiger
zonder binnenfilter
Creusen slijpmachine
Magneetlamp Led
Bedverlenging

**Alles in één koop.
Vaste prijs €1100,00**

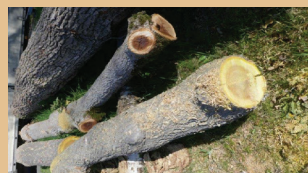
Jan Hurenkamp
Laan van Borgele 63
7414 GT Deventer
06 20288065
j.hurenkamp@concept.nl

Aangeboden zeer zeldzaam draaihout

Gezaagde Jeneverbes in grote maten
v.a. 50 x 50 x 8 cm. vers gezaagd hout
prijsindicatie: 30 x 30 x 7 **€ 8,= p.st**

Ik heb ook vers **“Koelreuteria” of blazenboom.**
Rondhout/ stamdelen ± 60 x Ø 20 tot 40 cm.

**Joop Erbé, Ericaweg 6, 8072 PV Nunspeet,
0341-262432 jooprb@hotmail.com**

SHELLAWAX

hèt product voor houtdraaiwerk met glans

info, bestellen, demonstratie aanvragen
WWW.WOODTURNING-POLISH.EU
info@woodturning-polish.eu ☎ +31 6 27846808

Colofon

Lidmaatschap

Bij inschrijving zijn de volgende opties mogelijk:

A jaarcontributie € 30,00 plus het laatst uitgekomen tijdschrift in het jaar van inschrijving. Leden buitenland € 32,50. B begunstiger € 15,00 per jaar (Begunstigers zijn volwaardig lid en hebben stemrecht. Zij ontvangen echter geen AktieRadius)

De inschrijf- en administratiekosten bedragen voor elk van deze mogelijkheden € 7,50. Men is lid van de Vereniging nadat zowel het inschrijfformulier als de verschuldigde contributie en de kosten zijn ontvangen.

Adreswijzigingen dienen tijdig doorgegeven te worden aan de ledenadministrateur, die zorgt voor de verdere verspreiding hiervan. Het lidmaatschap wordt stilzwijgend voortgezet, tenzij het lid minstens 4 weken vóór het einde van het kalenderjaar schriftelijk aan de ledenadministrateur bericht dat men het lidmaatschap wil beëindigen. Op de website van RADIUS www.houtdraaien.com vindt u onder contact een digitaal inschrijfformulier.

Rabobank BIC code: RABONL2U

Rabobank IBAN code:

NL54RABO0396 3723 17

Bestuur

Voorzitter: Pieter (P.C.C.J.) Hermans,
Douwe Brouwerweg 8, 1602 MK Enkhuizen
tel. 0228 317569

e-mail: voorzitter@houtdraaien.com

Secretaris: Hans (H.) van Wijk
Guido Gezellelaan 141, 4873 GC Etten-Leur
tel. 06-51 06 11 78

e-mail: secretaris@houtdraaien.com

Penningmeester:

Harrie (H.) van Cranenburgh
Hobbemakade 113-3, 1071 XV Amsterdam
tel. 06-15 41 62 36

e-mail: penningmeester@houtdraaien.com

Leden: Jan (J.H.) Karreman, Marcel (M.) van Berkel, Henk (H.A.) de Rijk, Chris (C.) Jansen

Ereleden:

M. Douma en R.M. Wetzels

Ledenadministratie:

Jeanne Hermans – Koch, tel. 0228 317569,
e-mail: ledenadministratie@houtdraaien.com

Advertenties

Neem contact op met de redactie.

Redactie

Eindredacteur: Henk (H.A.) de Rijk,
Meeuwenlaan 37, 2421 ED Nieuwkoop
tel. 06 254 126 76

e-mail: aktieradius@houtdraaien.com

Redactieleden: Nico Oosthoek, Gerard Gaasbeek, Jan Karreman, Pieter de Kubber
Correspondenten: Iet Feith, Jan Pranger

Kopij

AktieRadius verschijnt viermaal per jaar; medio maart, juni, september en december. De redactie verzoekt u uw bijdragen uiterlijk 6 weken voor de verschijningsdata per e-mail aan te leveren of op een DVD. Deze stukken vertolken de mening van de inzender en behoeven niet de mening van het bestuur of de redactie te vertolken. Zij worden dan ook geplaatst buiten de verantwoordelijkheid van RADIUS en de redactie. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden kopij in welke vorm dan ook inhoudelijk te beoordelen, zonder opgaaf van redenen te weigeren of in te korten. Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen is slechts toegestaan met schriftelijke toestemming van het bestuur.

Kijk ook eens op de website van Radius naar de instructiefilmpjes:

www.houtdraaien.com

BAPTIST

VOOR HOUTBEWERKERS .NL

Bezoek Baptist.nl en vind ruim 18.000 artikelen! Dé speciaalzaak voor houtbewerkers, met het grootste assortiment gereedschappen en machines.

**RUIM
18.000
ARTIKELEN
ONLINE!**

Graag tot ziens bij Baptist in Arnhem!

DEALER VAN O.A.:

**WIVAMAC
(ZEBRANO)**

RECORD POWER

TEKNATOOL

ONEWAY

SORBY

TORMEK

HAMLET

CROWN

EN MEER!

**VLAMOVEN 32, ARNHEM
026 - 351 28 56
VERKOOP@BAPTIST.NL**

WWW.BAPTIST.NL